

György Dragomán

Rugul

Traducere din limba maghiară
de Ildikó Gábor-Foartă

POLIROM
2015

Când intru în casă, Bunica tocmai fierbe apă în cea mai mare oală pe care o are. De cum mă vede, trage oala de pe foc, ia două ștergare de bucătărie, înfășoară cu ele câte o toartă a oalei, zice să pun mâna și s-o ajut, să cărăm oala.

Mă duc lângă ea, apuc toarta stângă, simt chiar și prin ștergar cât e de fierbinte. Luăm oala de pe sobă, dau să mă îndrept spre baie, Bunica are obiceiul să curețe cu apă fiartă țevile de scurgere din plumb, zice că așa se dizolvă toată mizeria din ele, însă Bunica o ia către ușă, în timp ce coborâm treptele, numără, ca să pășim amândouă deodată, să nu ne opărim.

Mergem spre magazia de lemne. Mă gândesc că Bunica vrea să curețe canalul, însă nu ne oprim la grilajul de fier care acoperă canalul, ci mergem mai departe, trecem pe lângă nuc, pe lângă rondoul de flori, suntem aproape de arbuștii de tuia, acolo unde-i marele mușuroi de furnici, atunci înțeleg în sfârșit ce are de gând Bunica. Greșesc pasul, din oală se varsă puțină apă, Bunica apucă repede oala, smulgându-mi toarta din mână. Vreau să-i spun să nu facă asta, furnicile n-au făcut rău nimănui, însă Bunica a și ajuns la mușuroi, ridică oala, varsă cu elan apa fierbinte peste el. Mușuroiul se prăbușește sfărâind și ridicând aburi negri, printre bulgării de pământ se văd galeriile abandonate de furnici, apa se înnegrește, dispare în ele involburată și bolborosind, se prelinge de jur împrejurul mușuroiului, ducând cu ea furnici zvârcolindu-se.

Bunica bătucește pământul cu călcăiele, calcă peste furnici, bombănind că ia te uită, ce mușuroi uriaș, ăstora nici că le pasă de atâtica apă fiartă, ăstora le trebuie praf pentru furnici, mai era pe undeva într-o pungă, na, las' că le dă ea. Se întoarce pe călcăie, îndreptându-se către magazia de lemne, primii trei pași ai ei lasă urme de noroi în iarbă.

Mă uit la pământul aburind, la furnicile care plutesc în apa noroioasă, mă doare pieptul, inima îmi bate cu iuțeală, furnicându-mă dureros.

O urmăresc cu privirea, o văd cum dispare în magazia de lemne, mă ciucesc, vâr mâna în pământ, dau la o parte un bulgăre mare de noroi, apoi un altul, apoi un al treilea, furnicile mișună printre ei, agățându-se una de alta și de ouăle lor, încearcă să înoate prin noroi, mi se urcă pe degete, mi se lipesc de piele, de

parc-ar vrea să-mi tragă mâna în hăul mușuroiului ruinat. Întorc alți bulgări, aici pământul nu mai e atât de umed și nici atât de cald, galeriile au deviat cumva apa în altă direcție, dau de o gaură cât pumnul, e aproape uscată, apa i-a atins doar marginile. Gaura e plină de furnici și de ouă, o grămadă neagră ce mișună, la mijloc văd o furnică mare, mult mai mare decât celelalte, e aproape cât cele două falange ale degetului meu mic, nu se mișcă deloc, doar stă acolo, în mijlocul freamătului din jurul ei.

Mă uit în spate, spre magazia de lemne. Bunica încă n-a ieșit, încă n-a găsit praful pentru furnici. Ținând degetele desfăcute, îmi vâr mâna cu mare grijă pe sub furnici, scot din pământ acest ghem viu, fremătător, strângându-l în pumn. Ghemul e la mine în palmă, aidoma unei uriașe mure vii. Mă uit în jur, caut un loc unde să-l ascund, după arbuștii de tuia zăresc găleata pentru cules melci, cu săpăliga în ea, mă duc acolo, găleata e goală, mă aplec, depun încet ghemul viu pe fundul ei.

Aud cum Bunica trăneste ușa magaziei. Scot repede săpăliga din găleată, ies de după arbuștii de tuia, mă așez lângă ruinele aburinde ale mușuroiului și încep să arunc pământ în gaură, apoi sap în pământ, prefăcându-mă că tocmai caut ceva.

Bunica ajunge lângă mine, ține în mână o pungă mare de hârtie. O deschide, presară din ea un praf alb pe jos, îmi ia săpăliga din mână, indeasă praful alb în pământ, îmi spune să mă uit atentă, să învăț cum se face. Înfige sapa de mai multe ori în pământ, între timp presară în spirală praful peste bulgării de pământ și noroi, îi sfărâmă cu tăișul sapei pe cei mai mari, amestecă și frământă noroiul care, încet-încet, devine tot mai cenușiu.

Când termină, în locul mușuroiului n-a mai rămas decât o pată mare, plumburie, nu se mai vede nici o furnică. Bunica izbește de câteva ori cu săpăliga, o indeasă, o netezește, șterge săpăliga de smocurile de iarbă, apoi se uită în jur, căutând din priviri găleata pentru melci. O descoperă printre arbuștii de tuia, face un pas într-acolo, simt cum mi se face stomacul ghem, însă Bunica nu se apropie, doar aruncă săpăliga în găleată. Aud cum cade în ea cu zgomot, cum i se izbește coada de marginea găleții, rotindu-se, scârțâind, sunetul îmi face pielea de găină pe brațe și pe umeri. N-am voie să mă gândesc la furnici.

Bunica strânge gura pungii, îmi face semn să iau oala, după care intrăm în casă. Tace, tac și eu, un singur gând îmi mișună prin cap: bieteles furnici, bieteles, bieteles furnici.

Spre seară cerul se innorează, tună și fulgeră, dar de plouat nu plouă. Bunica își îmbracă fulgarinul, își ia umbrela, spune că va fi o furtună mare, o simte în măduva oaselor, însă ea tot trebuie să iasă. Spune că dacă în jumătate de oră nu s-a întors, atunci o să vină foarte târziu, să n-o aștept, să mănânc singură și să mă culc.

Stau pe burtă și citesc, aștept să treacă timpul. Stau așa trei sferturi de oră, între timp afară se pornește vântul, geamurile zdrăngănesc, văd din pat cum se întunecă cerul.

Când ies în grădină, cerul e deja aproape negru. E liniște, vântul nu mai bate, dar se simte în aer că vine ploaia.

Mă duc direct la găleata pentru melci. Furnicile sunt tot acolo, înlănțuite și negre, se învârt bezmetic pe fundul găleții. Iau găleata, o duc lângă nucul cel bătrân, acolo mi-o agăț de braț, încerc să mă cațăr așa în copac, dar găleata mă împiedică să apuc prima creangă.

Pun găleata jos, mă ghemuiesc lângă ea, îmi ridic tricoul, îl răsucesc, materialul atârnă ca o ureche de iepuraș, e ca un mic buzunar, fix cât să-mi încapă pumnul. Îmi scot din codița împletită elasticul, prind cu el tricoul răsucit, apoi, cu mare grijă, iau bulgărele de pământ plin de furnici din găleată, îl așez încet în buzunarul improvizat, îl acopăr cu o parte din tricou, scot și celălalt elastic din păr, strâng cu el bocceluța vie.

Acum pot să mă cațăr ușor în copac. Buricul mi-e dezvelit, în timp ce mă trag în sus, spre prima ramură, mi se freacă de scoarța copacului, simt cum mi se julește pielea de pe burtă, mă doare, dar nu-mi pasă. Încep să mă cațăr tot mai sus, vreau să ajung la a treia bifurcare a ramurii dinspre zid, acolo unde, în ciotul unei crengi groase, se află o scorbură. Când ajung la a doua bifurcare, începe să tune puternic, apoi se pornește și vântul, bate cu furie, copacul pârâie și trosnește, ramura se clatină sub mine, o strâng tare între coapse, încerc să mă cațăr mai repede.

Sunt deja aproape de țintă când un fulger violent și alb luminează cerul, apoi se aude o bubuitură atât de puternică, încât parcă mă lovește direct în plex, începe să toarne cu găleata, deasupra

mea ploaia bate darabana pe frunze, frunzișuri și cioturi de crengi uscate zboară prin aer, timp în care vântul scutură copacul. Am ajuns la scorbură, mă agăț cu o mână de marginea ei, mă trag în sus, potrivindu-mi cotul în increngătură, sub mine trunchiul a devenit alunecos, apa se scurge printre crăpăturile scoarței, dar eu încă nu simt ploaia, sunt apărată de frunze. Smulg elasticul cu care îmi strânsesem tricoul, îmi vâr o mână în bocceluță, simt cum furnicile îmi inundă palma, când întind mâna spre scorbură, fulgeră din nou. În lumina stridentă văd că palma mi-e neagră de ele, îmi bag mâna în scorbură, scuturându-mi degetele și frecându-mi palma de pereții scorburii, ca să scap de furnici, hai, mergeți, zic, duceți-vă.

Zgomotul tunetului îmi acoperă vocea, copacul se zguduie, trosnește, un picior îmi alunecă de pe creangă, sunt gata-gata să cad, reușesc totuși să mă țin. Vântul mă biciuie, părul mi-e ud leoarcă, se zbate în jurul feței mele ca o funie, se desface în șuvițe pe care vântul mi le lipește de obraji, îmi alunecă și celălalt picior, mă balansez în vânt, agățată doar cu mâinile de creangă, știu că dacă i-aș da drumul, vântul m-ar lua pe sus, izbindu-mă de zid.

Mă gândesc la furnici, cum mi se rostogoleau, înșiruite, în palmă, îmi încordez tot trupul, răsucindu-mă într-o parte, mă întind, vântul îmi dă un impuls, îmi iau elan ca să prind creanga între coapse și s-o înlântui cu brațele, am reușit, o strâng cu toată puterea. Incep să cobor, copacul se scutură, trosnind tot mai tare, însă acum sunt sigură că totul o să fie bine, că n-o să mai pot cădea.

Sar, aterizez cu bine pe sol, ploaia cade în torente, improșcând stropi de noroi în jur. Mă uit în sus, îmi eliberez fața de șuvițele ude, încep să alerg spre bucătărie.

douăzeci și trei

Cer de la Bunica un petic de pânză și niște nasturi pentru tema de casă de la ora de lucru manual. Trebuie să coasem pe o bucată de pânză patru nasturi și, lângă ei, patru butoniere cu marginile bine întărite în punct de broderie.

Cârpe avem destule, zice Bunica. Mă trimite în cămară să-i aduc sacul cu cârpe, atârnat de un cui mare de sub scară.

Îl aduc. Bunica deznoadă batista cu care e legată gura sacului, îl răstoarnă, scuturându-l ușor, bucăți de pânză și stofă cad din el pe măsuță. Avem aici un vagon de cârpe, zice Bunica, bagă mâna printre ele, le răsfiră. Sunt petice de toate culorile, bleumarin, gri, maro, verzi, roșii, negre, vișinii, galbene. Bunica scoate una din grămadă, zice jersey, scoate alta, zice tafta, o a treia, zice crepdeșin, satin, mătase, lână, pânză de in, doc și dimie, de toate sunt aici.

Zice că pot să le iau liniștită în mână. Bertuka zicea mereu că nu ajunge doar să privești materialele, trebuie să pui și mâna pe ele, să le atingi, să le pipăi, să le mângâi, numai așa poți cunoaște adevărata lor natură. Zicea că după asta îi recunoști pe adevărații cumpărători, ei nu numai că se uită, ci și pipăie materialul hainelor, îl freacă și-l frământă puțin între două degete, îl mângâie.

Întind mâna, îmi infund degetele în grămada de cârpe, pipăi textilele, unele bucăți au și nasturi pe ele, nasturi sau cataramे sau copci, mă gândesc că în mod sigur au fost decupate din diverse haine și că în mod sigur fiecare are propria sa istorie. Urmăresc cu degetele linia tulpinei unui trandafir brodat cu fir auriu pe un material albastru, lucios, la capătul peticului sunt niște franjuri, tăietura trece în diagonală peste petalele trandafirului.

Bunica mângâie o bucată de material vișiniu. Zice că paltonul Bertukăi avea culoarea asta. Sau pe-aproape.

Vreau s-o întreb ce s-a ales după aceea de Bertuka, dar nu zic nimic, întorc bucata de material, are și pe dos un nasture. Când îl ating, mă trec fiorii, îl recunosc, este identic cu nasturele cusut în chip de ochi pe fața păpușii de cârpă din magazia de lemne.

Bunica bate cu degetul în masă, se uită la mine. Mă întreabă dacă am intrat totuși în magazie.

Nu pot să zic nimic, simt în piept un junghi atât de puternic, încât am impresia că-mi stă inima în loc.

Da sau nu, întreabă Bunica, trebuie să mă decid repede, fără timp de gândire. Nu stai pe gânduri, minți sau spui adevărul, dai din cap sau scuturi din cap, da sau nu.

Dau din cap.

Bine, zice Bunica, sunt o fată curajoasă. Atunci măcar poate să-și continue povestea. Pentru că odată și odată tot trebuie să fie spusă. La urma urmei, și asta face parte din lecție. Totul face parte din lecție.

Se uită pieziș dincolo de comodă, dincolo de ulcioarele smălțuite cu verde de pe ea, se uită pe geam, începe să vorbească.

E noapte, zice, e noapte, tu dormi și te trezesc bătăi în geam, și-e atât de somn, încât crezi că-i doar un vis, că visezi cum o pasăre mare și albă bate cu ciocul în geam, vrea să-i dai drumul înăuntru, să-i dai odată drumul înăuntru.

Te scoli din pat și rămâi acolo în cămașa ta de noapte, stai în întuneric, și-e frig, și atunci auzi din nou bătăile în geam, te duci la fereastră, tragi draperia și zărești pasărea albă, e chiar în fața ta, planează dincolo de geam, dă din aripi, te strigă pe nume, nu, nu-i o pasăre, e o palmă, o palmă albă care bate în geam, te apropie, te uiți, e Bertuka, cea mai bună prietenă a ta, o recunoști chiar și în lumina palidă a lunii. N-ai mai văzut-o de săptămâni de zile, o știai bolnavă, însă n-ai putut s-o vizitezi, iar acum e aici, afară, pe strada scufundată în beznă, stă sub fereastră ta și te roagă să-i deschizi.

Te roagă să-i deschizi, s-o lași înăuntru, s-o ascunzi. Doar atâta spune, nimic mai mult.

Tu stai acolo, în fața ferestrei deschise, în cămașa ta de noapte, uitându-te la prietena ta cum stă și așteaptă ca tu să spui ceva, să spui un da sau un nu, ce altceva ai putea spune, știi că ai să spui da, spui da, însă înainte de-a rosti cuvântul, îți trece prin minte că ai putea foarte bine să închizi fereastră, să tragi draperia, să te bagi înapoi în pat, să tragi plapuma peste tine și să-ți ascunzi capul în pernă, să stai și să zaci așa, cu fața la perete, până dimineața, că ai putea încerca să adormi din nou sau ai putea să te prefaci că dormi de-a binelea, că dormi profund.

Spui da, simți că obrajii îți iau foc de rușine pentru că te-ai putut gândi la un nu, la posibilitatea unui nu, la faptul c-ai fi putut spune nu, c-ai fi putut rămâne în patul tău, prefăcându-te că n-ai auzit bătăile în geam, că pasărea mare și albă care îți bate cu ciocul în geam a fost doar un vis, că totul n-a fost decât un vis.